

Foto: Mads Navntoft, Olesen, Billund Kommune

”Lige nu er der en slags udbredt misforståelse af, hvad biodiversitet egentlig er. At det enten er smukke blomster eller grimt ’ukrudt’. Men den bynære biodiversitet er meget mere end det.”

Bynær biodiversitet kræver grundig planlægning

Udfordringerne står i kø, når det handler om at skrue op for biodiversiteten i bynære områder. Lovgivning, dårlige rammer for naturen, besværlige ændringer af driften – meget kan spænde ben for projektet. Alligevel er viljen i høj grad til stede, og skal det lykkes, er det afgørende at starte i tide med grundig planlægning.

Af Anne Møller Kristensen, kommunikationskonsulent ved Ferskvandscentrets Kursusafdeling

I øjeblikket dyster alle landets kommuner om at blive Danmarks vildeste som led i Miljøministeriets kampagne, der skal motivere danskerne i kampen om mere vild natur. Men ofte opstår ønsket om den bynære biodiversitet så sent i processen, at meget, der allerede er etableret, skal laves om, hvis de helt optimale betingelser skal opstå. Og endnu er der en stor formidlingsopgave i at få alle parter til at forstå, at naturen – ja, den tager altså sin tid.

”Lige nu er der en slags udbredt misforståelse af, hvad biodiversitet egentlig er. At det enten er smukke blomster eller grimt ’ukrudt’. Men den bynære biodiversitet er meget

mere end det – det handler både om at undersøge og italesætte, hvad der faktisk er godt for biodiversiteten, men også at tage højde for, at disse projekter på den anden side desuden handler om forskønnelse af vores bynære rum. Der er mange hensyn at tage, og det er ofte kompromisets kunst at arbejde med biodiversitet i byen”, siger biolog Lilli Gruwier fra konsulentfirmaet Vildskab og underviser på Ferskvandscentret.

Vi skal øve os

Traditionelt set har forskønnelse været målet, når grønne områder i en by skulle anlægges eller renoveres. Den

tankegang skal vi udfordre, når vi ønsker øget biodiversitet. For hvad er egentlig smukt? Lilli Gruwier er ikke i tvivl:

”For mig er det mere fantastisk at iagttage en bænkebidder under en urtepotte end en stor ikke-hjemmehørende blomst. Men jeg er godt klar over, at det kræver en ændring af folks bevidsthed om, hvad der er smukt at kigge på. Lykkes det imidlertid at skabe mere ’rigtig natur’ i byen, er det min påstand, at det får en positiv effekt på borgernes mentale sundhed. Hver lille plet tæller – om ikke andet så i bevidstheden”, mener hun og indrømmer dog, at det kræver øvelse.

Samarbejde mellem faggrupper

Det kræver også, at projektledere og driftsfolk skal lære at tale mere sammen. Det nytter ikke, at biologen bestemmer sig for nogle bestemte planter eller træer, hvis driftsfolkene fx ikke har de rette maskiner til at håndtere dem. Eller ikke kan skaffe planterne fra planteskolen. På den måde er der en lang række praktiske hensyn, der skal tages hånd om.

”Når vi hjælper med at planlægge biodiversitet i kommuneregion, så erfarer vi ofte, at arbejdet involverer forskellige faggrupper, der ikke nødvendigvis er vant til et tæt samarbejde. Fx har vi i et projekt oplevet en modstand i driften, fordi biologerne havde foreskrevet en afstand på 1,5 meter mellem nogle træer, der skulle plantes. Det kunne ikke lade sig gøre, fordi maskinen, der planter træer, kun kan gøre det med to meters afstand. Det kan virke som en detalje, men for en travl driftsafdeling er det et betydeligt bump på vejen”, siger Lilli Gruwier om en af de bøvlede forhindringer, der kan opstå, hvis de forskellige afdelinger ikke snakker sammen.

Efterspørgsel på viden

Kursusudvikler Lea Kromann-Gallop ved Ferskvandscentrets Kursusaftdeling i Silkeborg mærker også, hvordan biodiversitet er blevet en større og større del af kommunernes agenda. Og hvordan, det har skabt en øget efterspørgsel på viden om gode måder at gribe arbejdet an på, derfor udbyder man nu kurset Bynatur fra Idé til Drift.

”Jeg er uddannet biolog og har en baggrund fra Billund Kommune, og jeg kan sagtens sætte mig ind i, hvor bøvlet et projekt om biodiversitet kan være at tage fat på. Især fordi det involverer nye samarbejdsrelationer og nye måder at tænke på, hvis det skal gøres så godt som muligt. Heldigvis er min erfaring, at det samtidig er i samarbejdet, det bliver rigtigt sjovt”, siger hun.

Kurset er udviklet i samarbejde med Lilli Gruwier fra Vildskab og giver viden om både anlæggelse, valg af plantearter og drift. Lilli opfordrer driftsfolkene og projektlederne til at deltage sammen på kurset, så de forskellige parter vender tilbage med en fælles forståelse af, hvordan processen skal gribes an og dermed ende med det bedst mulige resultat.

Gode råd til processen

- ✓ Start så tidligt i projektet som muligt med at sikre arealer, der giver plads til bynatur. Og indtænk biodiversiteten på samme tid – fx er råjord som udgangspunkt et bedre materiale end muldjord, hvorfor det kan være en utraditionel måde at anlægge nye områder på.
- ✓ Tag højde for alle faggrupper, der indgår i projektet. I kommunesammenhænge er det især vigtigt for biologerne at samarbejde tæt med driften, så den plan, der bliver lavet, rent faktisk kan udføres i virkeligheden – fx i forhold til de maskiner og øvrige ressourcer, der er til rådighed.
- ✓ Udfordr forskønnelsestanken. Er et vildnis i virkeligheden pænere end en grøn græsplæne? Kan tidslen og mælkebøtten bane vej for en øget forståelse af biodiversitet? Måske ... hvis vi tør!
- ✓ Indtænk formidling som et lærende element over for brugerne af et område med biodiversitet. Det er med til at styrke den øgede bevidsthed om behovet for at tænke nyt. Og hvem ved – måske inspirere til at skrue op for biodiversitet i egne haver og på altaner.

Biodiversitet i blodet

”AQUA Akvarium & Dyrepark, en del af Ferskvandscentret i Silkeborg, har siden starthalvfemserne haft fokus på at formidle om den danske natur i og omkring de ferske vande og vigtigheden af at hjælpe og beskytte naturen – blandt andet for at bevare biodiversiteten. Netop det arbejde er helt grundlæggende og ligger dybt i parkens DNA”, fortæller Morten Vissing, zoolog og driftsleder i AQUA.

Inspirerende læringsrum

Konkret betyder det, at parken gennem flere år har etableret mange mikromiljøer rundt omkring på den ellers sparsomme plads til gavn for insekter, fugle, padder, krybdyr og danske planter. En indsats der ikke er gået ubemærket hen – ofte er der besøg fra kommunens planlægningsafdelinger med det formål at få inspiration til gode løsninger.

”Vi har en vigtig formidlingsopgave, og kan vi hjælpe biodiversiteten på vej, også steder uden for vores egen matrikel, gør vi selvfølgelig meget gerne det. Derfor tager vi altid imod gæster med åbne arme og viser vores løsninger og erfaringer frem”, siger Morten Vissing. På den måde har kursisterne på Ferskvandscentret adgang til et inspirerende og alternativt læringsrum.

Og der er meget at se. Lige fra vandhuller med sprudlende liv, bærbu-ske med mad til de mange besøgende fugle og optimale forhold for insekter – og til bygninger og bænk, der er opført uden om gamle træer i stedet for at fælde dem. ”Det giver en fantastisk mangfoldighed”, fortæller Morten:

”Vores indsatser her i parken har medført store, synlige bonusser. Fx ser vi nu fugle som de store flagspætter, træløbere, spætmejsler, gærdesmutter, grønspætter, rødhalse, skovskader, halemejsler og kernebidere – arter, vi ikke har set tidligere. Så giver det i vores øjne rigtig god mening at arbejde med biodiversitet”.

